

نقدپذیری از منظر روایات و احادیث/ گریه انداختن خیرخواهانه بهتر از خنداندن فریبکارانه است

بدون شک یکی از راههای اصلاح اشتباهات افراد...

بدون شک یکی از راههای اصلاح اشتباهات افراد، گروهها و مقامات "نقدپذیری" است که اگر درست نهادینه شود تاثیرات زیادی برای طرف مورد انتقاد و جامعه خواهد داشت. به گزارش خبرگزاری مهر، یکی از موضوعاتی که نشانه تعالی شخصیت آدمی است نقدپذیری است. پذیرش پند و موعظه و انتقاد دیگران نیاز به تواضع دارد. افراد مغرور و متکبر و خودخواه حاضر نیستند هیچ انتقادی را بپذیرند و همیشه همراه با عیوب و نقایص خویش به سر می برند. امام صادق(ع) می فرماید: محبوب ترین برادرانم نزد من کسی است که عیب های مرا به من اهدا کند.(1)

نکته ای که همه باید بدانند این است که هیچ کس بی عیب نیست و گاهی حرف ها و عمل های انسان خطا و ضعف دارد. اگر کسی از روی خیرخواهی عیوب و کاستی های او را بگوید و او هم منصفانه بپذیرد و درصدد رفع عیوب و جبران خطاها باشد گامی به جلو برداشته است، چرا که مقدمه کمال، اصلاح عیوب و جبران ضعف ها است.

در کلام امام علی(ع) نیز آمده است؛ هر کس عیب تو را برای تو آشکار کند دوستدار توست و آنکه عیب تو را از تو پپوشاند دشمن توست.(2)

در توصیه های اخلاقی و خودسازی آمده است که از دوستان خالص و صمیمی خود بخواهید عیوب شما را به شما تذکر بدهند و از آنان نرنجید بلکه تشکر کنید. این گامی برای اصلاح خویشتن است. کسی که خود را بی عیب بداند، مغرور است. کسی که از انتقاد دیگران برنجد، در عیب ها می ماند. کسی که به کمال خویش علاقه مند باشد، باید از انتقاد دیگران استقبال کند. حضرت علی(ع) فرموده است: من قبل الفصيحة امن من الفضيحة؛ هر کس نصیحت پذیر باشد، از رسوایی ایمن می شود.(3)

نقدپذیری که نشانه روح سالم در انسان های کمال جوست، نه تنها در مسائل اخلاقی، بلکه در مسائل شغل و کاری و مدیریتی و تولیدی و اجرایی هم وجود دارد. یک نویسنده، یک سیاستمدار، فیلمساز، شاعر، هنرمند، سخنران، معلم، و... هم اگر نقدپذیر باشد، رشد می کند و اگر بی اعتنا به نقدها و انتقادهای و نصیحت ها باشد، خود را محروم ساخته است.

اگر نقدپذیری صفت خوبی است، نقد و تذکر و نصیحت هم باید از روی خیرخواهی، انصاف، دوستی و به قصد اصلاح باشد، نه با انگیزه تخریب و رسواسازی و تحقیر و بدخواهی و حسد. بین منتقد و طرف نقد باید رابطه و تعامل مناسبی باشد. کسی که از نقد برنجد و هر انتقاد و تذکری را حمل بر غرض ورزی و حسد و دشمنی کند، هرگز موفق به رفع عیوب خویش نمی شود.

به فرموده امام علی(ع) نادان ترین مردم کسی است که فریب سخن ستایشگر چاپلوسی را بخورد که زشت را در نظر او زیبا جلوه می دهد و خوبی را در نظرش زشت نشان می دهد.(4) امام باقر(ع) نیز فرموده است: از کسی پیروی کن که خیرخواهانه تو را به گریه می اندازد و از کسی پیروی مکن که فریبکارانه تو را می خنداند.

کسی که به عیوب خود واقف و معترف باشد هرگز درصدد عیب جویی دیگران بر نمی آید. خودخواهی و خو پسندی است که انسان را مغرور ساخته و به کنکاش در عیوب مردم و آری انسانی که خود را سراپا عیب و نقص می بیند شرم دارد از اینکه دیگران را به خاطر همان سرزنش کند چنانکه رسول خدا(ص) فرمود: خوشا به حال کسی که عیب خودش او را از عیوب مردم بازدارد.(5)

2- غررالحکم، حدیث 8210

3- غررالحکم، حدیث 8344

4- غررالحکم، حدیث 2938

5- محجة البيضاء ج 5، ص 264